

Πηγή: ΒΗΜΑΓΑΖΙΝΟ Σελ.: 64,66 Ημερομηνία έκδοσης: 28-04-2024
 Αρθρογράφος: Επιφάνεια 2060.39 cm² Κυκλοφορία: 0
 Θέματα: ΚΡΑΤΙΚΗ ΟΡΧΗΣΤΡΑ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Η Κρατική Ορχήστρα Αθηνών (ΚΟΑ), φωτογραφημένη στο Μέγαρο Μουσικής Αθηνών.

ΜΕΛΩΔΙΕΣ ΤΗΣ ΠΑΣΧΑΛΙΝΗΣ ΚΑΤΑΝΥΞΗΣ

Οι εορταστικές συναυλίες σε Αθήνα και Θεσσαλονίκη ως αφορμή για ένα σύντομο μουσικό οδοιπορικό στα Θεία Πάθη.

Το περίφημο Theater an der Wien στην πρωτεύουσα της Αυστρίας, σε γκραβούρα του 1800.

ΑΠΟ ΤΟΝ ΚΟΣΜΑ ΒΙΣΩ

«Όταν κάποτε θα πρέπει να φύγω τότε μη με αποχωριστείς, όταν θα πρέπει να υποφέρω τον θάνατο τότε εμφανίσου μπροστά μου!»
Γιόχαν Σεμπάστιαν Μπαχ, «Τα κατά Ματθαίον Πάθη»

Από τα πολύ παλιά χρόνια η μουσική συνδέθηκε με τις τελετουργίες της χριστιανικής θρησκείας. Οι συνθέτες εμπνεύστηκαν από τα ιερά κείμενα για να γράψουν έργα που σήμερα έχουν σημαίνουσα θέση στην παγκόσμια ιστορία της τέχνης. Αλλά και η Εκκλησία, σε διάφορες περιόδους της πορείας της, υπήρξε για τους συνθέτες χώρος στον οποίο βρήκαν φιλοξενία, οικονομική ενίσχυση και υποστήριξη για να δημιουργήσουν αριστουργήματα με θέματα από την Παλαιά και την Καινή Διαθήκη. Τα «Κατά Ματθαίον Πάθη» του Γιόχαν Σεμπάστιαν Μπαχ που παρουσιάζει η Μεγάλη Τρίτη, 30 Απριλίου, η Κρατική Ορχήστρα Αθηνών στο Μέγαρο Μουσικής Αθηνών είναι ένα μόνο από αυτά τα έργα. Η συγκλονιστική μελοποίηση

των κεφαλαίων 26 και 27 (κυρίως αυτών) του Ευαγγελίου του Απόστολου Ματθαίου ακούστηκε για πρώτη φορά τη Μεγάλη Παρασκευή του 1727 στον Ναό του Αγίου Θωμά της Λειψίας, όπου ο κορυφαίος συνθέτης ήταν κάντορας. Η εφετηνή αθηναϊκή αναβίωση του ορατορίου έχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον, καθώς η σύνθεση παρουσιάζεται «σε ημιοκτινωθείμη εκδοχή, με το στοιχείο της κίνησης να προσθέτει μία ακόμα διάσταση στην πρόσληψη του έργου, καθιστώντας τα ανυπέρβλητα μουσικά του νοήματα πιο απτά, πιο δραματικά, ίσως και πιο επίκαιρα». Σκηνοθετική επιμέλεια: Πανονής Παγουλάτος. Με τους: Ντίνι Φίσερ (τενόρο), Πάριτ Ρόουαν (μπασσοβαρύτονο), Φανή Αντωνέλου (ημέρωσο), Χένριετ Γκέντε (κοντράντο), Βασίλη Καβάγια (τενόρο), Πέτρο Μαγουλά (βαθύφωνο). Μουσική διεύθυνση: Μιχάλης Ζέκε. Συμμετέχουν η Χορωδία Δήμου Αθηναίων και η Παιδική Χορωδία Rosarte. Δεν είναι όμως, όπως ήδη είπαμε, τα «Κατά Ματθαίον Πάθη» το μοναδικό αριστούργημα της κλασικής μουσικής που αναφέρεται στη σχέση του ανθρώπου με τα Θεία. Υπάρχουν δεκάδες ακόμα έργα, αρκετά εκ των οποίων, όπως είναι εύλογο, κάθε χρόνο τέτοιες ημέρες παρουσιάζονται έναντι σε αίθουσες, σε ναούς, ακόμα και σε υπαίθριους χώρους. Υπενθυμίζοντας στους πιστούς μέσα από το μεγαλείο του συνθέτη, όπως ο Μπαχ, ο Μπετόβεν, ο Περγκολέζι και τόσο άλλοι, το μεγαλείο του Δημιουργού. Και «επενδύοντας» τις μεταφυσικές ανησυχίες, τους μεταφυσικούς προβληματισμούς του Πάσχα με υπερέκδοτες μελωδίες.

«Επανάστατης» Μπαχ
 Μια και ξεκινήσαμε από τον Γιόχαν Σεμπάστιαν Μπαχ και από τη νέα παρουσί-

● Ο Καθολικός Καθεδρικός Ναός του Αγίου Διονυσίου του Αρεοπαγίτη είναι ένας από τους χώρους που θα φιλοξενήσουν το 2ο Φεστιβάλ Λατρευτικής Μουσικής.

«Requiem» και «Stabat Mater»

Τα «Ρέκβιεμ» που έχουν γράψει πολλοί συνθέτες, με διασημότερα εκείνα του Μότσαρτ και του Βέρντι, και με τους Κερουμπίνι, Μπρούκνερ, Φόρε, Πεντερέσκι και άλλους να ακολουθούν, επανέρχονται ξανά και ξανά στο ρεπερτόριο των μεγάλων ορχηστρών, όχι μόνο τις ημέρες του Πάσχα αλλά καθ' όλη τη χρονιά. Το ίδιο και τα «Stabat Mater» του Σκαρλάτι, του Βιβάλνι, του Μποκερίνι, του Ροσίνι, του Ντβόρζακ, του Πουλένκ, του Σιμανόφσκι... Το δικό του και εξαιρετικά δημοφιλές και στις ημέρες μας «Stabat Mater» ο Τζοβάνι Μπατίστα Περγκολέζι το συνέθεσε άρρωστος με φυματίωση, σε ένα μοναστήρι στο Ποτσουόλι, και το ολοκλήρωσε λίγο πριν αρθήσει την τελευταία του πνοή, τον Μάρτιο του 1736, σε ηλικία μόλις 26 ετών. Η «Ιστορία της Ανάστασης του Ιησού» (1623), οι «Επτά λέξεις του Ιησού Χριστού στον σταυρό» (1645), τα «Κατά Λουκά Πάθη» (1665), τα «Κατά Ιωάννη Πάθη» (1666) και «Κατά Ματθαίον Πάθη» (1666) είναι μερικές μόνο από τις θρησκευτικού περιεχομένου συνθέσεις του Χάινριχ Σιτε. Οι «Επτά τελευταίοι λόγοι του Σωτήρα μας στον Σταυρό» του Γιόζεφ Χάινιν γράφτηκαν για την ακολουθία της Μεγάλης Παρασκευής και παίζθηκαν στις 6 Απριλίου 1787 στο Κάννθ της Ισπανίας.

Στο εν λόγω έργο βασίζεται τώρα η συναυλία «Δια-λογισμοί επί των επτά τελευταίων Λόγων του Ιησού πάνω στον Σταυρό» που παρουσιάζεται στην Α' Ελληνική Ευαγγελική Εκκλησία Αθηνών (λεωφόρος Βασιλίσσης Αμαλίας 50) σήμερα Κυριακή των Βαΐων, στο πλαίσιο του 2ου Φεστιβάλ Λατρευτικής Μουσικής της Εθνικής Λυρικής Σκηνής. Δραματολογική επιμέλεια: Φανή Βοβόνη. Αφηγητής θα είναι ο Χρίστος Θάνος, ο οποίος υπαγράφει και την επιμέλεια του κειμένου. Με τους: Φανή Βοβόνη (βιολί I), Φαίδωνα Μηλιάδη (βιολί II), Ντέιβιντ Μπόγκοραντ (βιόλα). Στην ίδια σειρά εκδηλώσεων θα ακουστούν και άλλα δείγματα θρησκευτικής - λατρευτικής μουσικής (το αναλυτικό πρόγραμμα είναι αναρτημένο στα nationalopera.gr και digitalculture.gov.gr).

Στο ορατόριο «Χριστός» (1862-1866) ο Φρανκ Λιστ χρησιμοποίησε κείμενα της Βίβλου ακολουθώντας τη ζωή του Ιησού από τη Γέννηση έως τα Πάθη, τη Σταύρωση και την Ανάσταση. Και στην εποχή μας, συνθέτες όπως ο Βρετανός Τζον Τάβενερ, οι Λετονοί Πέτερης Βαοκς και Έρικς Εσενβαλτε, ακόμα και ο «κύριος μουζίκολ» Αντριου Λίντι Γουέμπερ (με το δικό του «Ρέκβιεμ»), έγραψαν καθένας με το ιδίωμα του έργα εμπνευσμένα από τη θρησκεία. Από τη σχέση του ανθρώπου με το Θεό και από τα θεϊκά αλλά και τα ανθρώπινα πάθη. Από τον Γολγοθά όχι μόνο Οκείνου, αλλά όλων των καθημερινών ανθρώπων που βλέπουν στα δάμα του Θεανθρώπου το δράμα του δικού τους περπάτημας από αυτή τη ζωή. Και που πάντα αναζητούν την ελπίδα.

● Γουίλιαμ Τόμας, Ντάνβιντε Τουσκάνο και Μαριλένα Στριφτόμπολα, τρεις από τους ερμηνευτές της «Missa Solemnis» του Μπετόβεν που θα παρουσιάσει η Κρατική Ορχήστρα Θεσσαλονίκης στο Μέγαρο Μουσικής Θεσσαλονίκης.

αση των «Κατά Ματθαίον Παθών» στην Αθήνα, θα ήταν παράλειψη να μην αναφερθούμε σε ένα ακόμα από τα σπουδαιότερα έργα του και από τα κορυφαία δείγματα εκκλησιαστικής μουσικής όλων των εποχών: Τα «Κατά Ιωάννη Πάθη» ακούστηκαν για πρώτη φορά πριν από 300 χρόνια, τη Μεγάλη Παρασκευή του 1724, στην εκκλησία του Αγίου Νικολάου της Λειψίας. Εκείνη η συναυλία είχε προκαλέσει αντιδράσεις: ο συνθέτης κατηγορήθηκε ως βλάσφημος επειδή παρουσίασε σε μια εκκλησία, δηλαδή σε έναν χώρο ιερό, ένα έργο τόσο έντονα θεατρικό που έμοιαζε περισσότερο με όπερα παρά με ορατόριο. Τον επόμενο χρόνο, την Κυριακή του Πάσχα του 1725, ο Μπαχ παρουσίασε, πάντα στη Λειψία, το «Ορατόριο του Πάσχα», το οποίο όμως δεν βασιζόταν σε βιβλικό κείμενο όπως συνηθιζόταν μέχρι τότε, προκαλώντας και πάλι αίσθηση (μαζί με αντιδράσεις).

Διαχρονικό «Αλληλουσία»

Μερικά χρόνια μετά, το Πάσχα του 1742, παρουσιάστηκαν για πρώτη φορά, στο Δουβλίνο, ο «Μεσσίας» του Γκέοργκ Φρίντριχ Χέντελ. Το οριστολογηματικό ορατόριο συντέθηκε μέσα σε μόλις 24 ημέρες. Αν και παραδοσιακά παίζεται τις ημέρες των Χριστουγέννων, αναφέρεται εκτενώς (στο δεύτερο από τα τρία μέρη του) και στα Πάθη, τη Σταύρωση και την Ανάσταση του Ιησού. Το χορωδιακό «Αλληλουσία» που υμνεί την άνοδο του Θεανθρώπου στους ουρανούς και την παντοδυναμία του Θεού παραμένει ένα από τα διασημότερα και πιο λαοφιλή δείγματα κλασικής μουσικής που έχουν γραφτεί ποτέ.

Το μεγαλείο του Μπετόβεν

Ο «απόλυτος της μουσικής», ο Λούντβιχ βαν Μπετόβεν, παρουσίασε το ορατόριο «Ο Χριστός στο Ορος των Ελαιών» στις 5 Απριλίου 1803 στο Theater an der Wien, στη Βιέννη. Ακολούθως, μεταξύ 1819 και 1823, συνέθεσε την πανηγυρική λειτουργία «Missa Solemnis», η οποία επρόκειτο να παιχτεί για πρώτη φορά τα Χριστούγεννα, όμως τελικά παρουσιάστηκε πριν από 200 χρόνια, στις 7 Απριλίου 1824, στην Αγία Πετρούπολη. Βαθιά θρησκευτικό έργο, «αλλάθει» μέσα από αντιθέσεις, όπως η έμφυτη αμφιβολία και η αναζήτηση της εσωτερικής δύναμης, με τη βαθιά πίστη στον Θεό και την ελπίδα της τελικής λύτρωσης, που θα προκύψει τελικά όταν ενωθεί η δύναμη της ανθρωπίνης θέλησης με την απαραίτητη θεϊκή βοήθεια». Τη «Missa Solemnis» εισέλεγε εφέτος για την πασχαλινή της συναυλία η Κρατική Ορχήστρα Θεσσαλονίκης, στο Μέγαρο Μουσικής Θεσσαλονίκης, αύριο Μεγάλη Δευτέρα, 29 Απριλίου. Μουσική διεύθυνση: Λέο Μακ Φαλ. Με τους: Μαριλένα Στριφτόμπολα (σοπράνο), Νατιέζνια Καρίτζινα (μεσόφωνο), Ντάνβιντε Τουσκάνο (τενόρο) και Γουίλιαμ Τόμας (βαθύφωνο). Συμμετέχει η Χορωδία της Φιλαρμονικής της Σόφιας.

«**Η συγκλονιστική μελοποίηση των κεφαλαίων 26 και 27 του Ευαγγελίου του Απόστολου Ματθαίου ακούστηκε για πρώτη φορά τη Μεγάλη Παρασκευή του 1727 στον Ναό του Αγίου Θωμά της Λειψίας, όπου ο Γιόχαν Σεμπάστιαν Μπαχ ήταν κάντορας**»